

VZDELÁVANIE KARIÉROVÝCH PORADCOV – ZISTENIA Z MEDZINÁRODNÉHO PRIESKUMU

Ladislav Ostroha, Euroguidance centrum

Abstrakt

Článok prináša prehľad hlavných zistení z medzinárodného prieskumu o stave vzdelávania kariérových poradcov v štyroch projektových krajinách (Česká republika, Poľsko, Nórsko, Slovensko), ktorý bol realizovaný v rámci Erasmus+ projektu C-Course, ktorého cieľom je vyvinúť online vzdelávací kurz pre kariérových poradcov. Okrem analýzy aktuálneho stavu vzdelávania kariérových poradcov, článok prináša odporúčania pre poskytovateľov vzdelávania (preferovaný obsah a formát takýchto výcvikov), ktoré vzišli z konzultácií a fokusových skupín s národnými expertmi a poradcami. V záverečnej časti článku autor konfrontuje zistenia z prieskumu s realitou vzdelávania kariérových poradcov na Slovensku.

Kľúčové slová: vzdelávanie kariérových poradcov, profesijný rozvoj, Erasmus+

Abstract

The article offers an overview of main findings from the international survey on training and professional development of career guidance practitioners in four selected countries (Czechia, Poland, Norway, Slovakia), conducted as part of the Erasmus+ project C-Course which is aimed at developing an online training course for career guidance practitioners and professionals. Besides the analysis of the current state of the training for career guidance practitioners, the article presents a list of recommendations for training providers (concerning the preferred content and format of such training) based on the consultations and focus groups with national experts and career professionals. In the last chapter, the author confronts the current situation of training of career guidance practitioners in Slovakia with the survey results and findings.

Keywords: training of career professionals, professional development, Erasmus+

Úvod

V roku 2020 začala implementácia ambiciózneho medzinárodného Erasmus+ projektu C-Course, ktorého cieľom je vyvinutie online vzdelávacieho kurzu pre poradcov a profesionálov pracujúcich v oblasti kariérového poradenstva, kariérovej výchovy a služieb zamestnanosti. Na projekte spolupracuje 5 organizácií zo 4 európskych krajín:

- Sdružení pro kariérové poradenství a kariérový rozvoj, Česká republika
- Santia, s. r. o., Česká republika
- Katalyst Education, Poľsko

- Združenie pre kariérové poradenstvo a rozvoj kariéry, Slovensko
- Høgskolen i Innlandet, Nórsko

Ciele projektu sú poskytnúť kvalitné, samoregulované a voľne dostupné vzdelávanie čo najväčšiemu množstvu kariérových poradcov, ukázať im smer ďalšieho vzdelávania a profesijného rozvoja a pomocou moderných vzdelávacích metód im umožniť aplikovať získané vedomosti a zručnosti v ich poradenskej praxi. Kurz bude vytvorený v piatich jazykových verziách (angličtina, čeština, slovenčina, poľština, nórcina) a bude sprístupnený širokej európskej poradenskej komunite v druhej polovici roka 2022.

Projekt zároveň otvára otázku vzdelávania a kontinuálneho profesijného rozvoja kariérových poradcov, ktoré sú kľúčovými predpokladmi profesionalizácie a skvalitňovania služieb kariérového poradenstva. Ambíciou projektu je ísť nad rámec tradičného rozsahu vzdelávania a rozvoja kompetencií kariérových poradcov, aby obsahol nové trendy a témy v teórii a praxi kariérového poradenstva, a stal sa tak referenčným bodom pre vzdelávanie poradcov naprieč sektormi a inštitúciami.

Prieskum o vzdelávaní kariérových poradcov

Aby bola zabezpečená kvalita a relevantnosť vzdelávacieho obsahu elektronického kurzu, projektový tím uskutočnil začiatkom roka 2021 rozsiahly prieskum v štyroch projektových krajinách (Česká republika, Poľsko, Nórsko, Slovensko) za účelom identifikovania aktuálnych výziev a potrieb vo vzdelávaní kariérových poradcov. Prieskum pozostával z hĺbkovej štúdie dostupnej literatúry, konzultácií s národnými expertmi na vzdelávanie poradcov, ktoré boli doplnené o výsledky z fokusových skupín s vybranými kariérovými poradcami z jednotlivých projektových krajín.

Štúdium dostupnej literatúry poukázalo na značné rozdiely v poskytovaní vzdelávania a profesijného rozvoja pre kariérových poradcov a úrovni profesionalizácie naprieč skúmanými krajinami. Zatiaľ čo v krajinách ako Nórsko či Poľsko existujú viaceré akademické študijné programy v kariérovom poradenstve a je badateľná snaha o štandardizáciu vzdelávania a kvalifikácií kariérových poradcov, v Českej republike a na Slovensku je vzdelávanie poradcov založené na trhovo orientovanom prístupe a jeho poskytovanie je značne fragmentované s množstvom zainteresovaných verejných i súkromných vzdelávacích inštitúcií. Vo všetkých krajinách bola identifikovaná potreba online vzdelávacieho kurzu, ktorý by doplnil existujúce národné infraštruktúry vzdelávania poradcov a stal sa referenčným bodom pre moderné trendy vo vzdelávaní kariérových poradcov. Tabuľka č. 1 poskytuje prehľad situácie vzdelávania a profesijného rozvoja kariérových poradcov v štyroch skúmaných krajinách.

Tabuľka č. 1: Prehľad situácie vzdelávania kariérových poradcov v 4 projektových krajinách

	Česká republika	Nórsko	Poľsko	Slovensko
Minimálne kvalifikačné predpoklady	variabilné; nevzťahujú sa špecificky na KP	variabilné; nevzťahujú sa špecificky na KP	formálna (akademická) kvalifikácia alebo absolvovanie stáže	variabilné; nevzťahujú sa špecificky na KP

Kvalifikácia v kariérovom poradenstve	existujú viaceré kvalifikácie; v súčasnosti prebieha proces ich zjednotenia	Magisterské programy v kariérovom poradenstve	existujú viaceré kvalifikácie poskytované univerzitami a vzdelávacími inštitúciami	iba jeden akademický program so zameraním na kariérové poradenstvo
Profesijný rozvoj	poskytovaný viacerými aktérmi prostredníctvom akreditovaných i neakreditovaných programov	Národný rámec kvality v kariérovom poradenstve upravuje kompetenčné štandardy poradcov	bez systémového prístupu k profesijnému rozvoju poradcov po získaní kvalifikácie	vypracovaný kvalifikačný štandard pomohol objasniť smerovanie profesijného rozvoja poradcov
E-learning	potreba e-learningu pre doplnenie existujúcej infraštruktúry vzdelávania poradcov	potreba e-learningu pre doplnenie existujúcej infraštruktúry vzdelávania poradcov	nejaké e-learningy už existujú; väčšinou sú naviazané na existujúce prezenčné kurzy	bez relevantných e-learningových kurzov; pomohli by doplniť existujúcu infraštruktúru vzdelávania

Zdroj: Hooley & Schulstok, 2021 (preklad z originálu)

Na túto hĺbkovú štúdiu nadväzovali konzultácie s národnými expertmi na vzdelávanie a profesijný rozvoj poradcov a fokusové skupiny s vybranými kariérovými poradcami, ktoré potvrdili, že poradcovia vo všetkých 4 skúmaných krajinách považujú možnosti počiatočného vzdelávania a kontinuálneho profesijného rozvoja za obmedzené a málo dostupné. Z rozhovorov taktiež vzišlo, že vzdelávacie kurzy a programy, ktorými poradcovia v minulosti prešli, sa zásadne líšili v rozsahu aj obsahu vzdelávania, čo poukazuje na slabú štandardizáciu vzdelávania kariérových poradcov a fragmentáciu v jeho poskytovaní. Tabuľka č. 2 dokumentuje hlavné témy, na ktoré by sa mal e-learning zamerať na základe výsledkov z fokusových skupín.

Tabuľka č. 2: Preferovaný obsah a témy vzdelávania (výsledky fokusových skupín)

Téma	Kurz by mal pokryť...	Príklady
Základy kariérového poradenstva	základy poradenského procesu a kľúčové techniky pre prácu s individuálnymi klientmi i skupinami	prístupy individuálneho poradenstva, špecifiká skupinového poradenstva, kariérové vzdelávanie na školách, supervízia, e-poradenstvo a využívanie nových technológií v práci kariérového poradcu
Práca s rôznymi typmi klientov	prácu s rôznymi cieľovými skupinami, zvládanie náročných klientov a konfliktných situácií	špecifiká práce s klientmi so znevýhodneniami, nadanými a talentovanými študentmi, mladými ľuďmi nachádzajúcimi sa v zložitej rodinnej situácii
Práca so systémami / štruktúrami	efektívna práca s rodinami, organizáciami, komunitami a systémami	mať dopad v rámci školy či podniku, zapojenie rodičov a rodín do kariérovej podpory žiakov

Informácie o trhu práce a trhu vzdelávania	aktuálna a budúca situácia na trhu práce a trhu vzdelávania, ako a kde sa dozvedieť viac	informácie o vzdelávacom systéme, kvalifikáciách a zručnostiach; informácie o trhu práce a meniacom sa svete práce; rozvoj výskumných zručností u samotných poradcov, aby mohli byť neustále v obraze o aktuálnom vývoji
Prax odborného kariérového poradcu	čo musí odborný poradca vedieť, aby mohol úspešne vykonávať svoju prax	kompetencie kariérového poradcu, história povolania, efektívna tímová spolupráca, zvládanie pracovnej záťaž a stresu
Teórie v kariérovom poradenstve	základné a nevyhnutné teórie pre prax; dodatočné teórie iba ako voliteľný/doplňkový obsah	moduly o teóriách v kariérovom poradenstve by mali byť zamerané na pokročilých poradcov; špeciálne zameranie na naratívne a terapeutické prístupy a prístupy zdôrazňujúce sociálnu spravodlivosť

Zdroj: Hooley & Schulstok, 2021 (preklad z originálu)

Medzi účastníkmi prieskumu zároveň rezonovala téma digitálneho (online) poradenstva, ktorá získala na význame obzvlášť po vypuknutí pandémie COVID-19 a zavedením prísnych sociálnych reštrikcií. Znalosť nástrojov a základných špecifik digitálneho poradenstva by sa preto mala stať súčasťou aj vzdelávania kariérových poradcov, ktorí by si tak doplnili potrebné digitálne zručnosti a rozšírili si portfólio poradenských služieb o nové, dištančné formy.

Rozmach digitálnych technológií a platforiem zároveň vytvára nové možnosti aj pre formát vzdelávania kariérových poradcov. Vďaka týmto technológiám (napr. elektronické kurzy, webináre, online konferencie, vzdelávacie videá, podcasty) je vzdelávací obsah dostupnejší, je možné ho nahráť na jednom z digitálnych úložísk a distribuovať širokej odbornej verejnosti bez ohľadu na geografickú polohu. Väčšina expertov a poradcov, ktorí sa zúčastnili prieskumu, ale vnímali online vzdelávania len ako doplnok k už existujúcim formám prezenčného vzdelávania, t.j. hybridná (blended) forma vzdelávania. Je to dané zjavnými limitmi online vzdelávania, ktoré nedokáže simulovať poradenskú prácu s klientom *tvárou v tvár*. Napriek tomu bolo účastníkmi prieskumu podotknuté, že existencia interaktívnych a obsahovo kvalitných online vzdelávacích kurzov je potrebná, keďže dokáže veľmi efektívne dopĺňať existujúcu infraštruktúru vzdelávania poradcov. Tabuľka č. 3 ponúka zhrnutie hlavných zistení a odporúčaní plynúcich z prieskumu a fokusových skupín.

Tabuľka č. 3: Hlavné zistenia a odporúčania plynúce z prieskumu

1. Existuje zjavný dopyt po e-learningovom kurze vo všetkých štyroch krajinách . Takýto kurz by mohol pomôcť objasniť a zjednotiť zabezpečenie počiatočného vzdelávania a profesijného rozvoja v každej zo štyroch krajín.
E-learning by mal:
2. byť jasne formulovaný spôsobom, ktorý objasňuje, kto by mal kurz absolvovať, ako dlho bude trvať a čo z toho bude mať;
3. byť flexibilný, aby bolo zabezpečené, že k nemu bude mať prístup a mať z neho úžitok široké spektrum odborníkov z rôznych oblastí a pracovných pozícií;
4. obsahovať interakciu s ostatnými učiacimi sa a poskytnúť odrazový mostík poradcov v prístupe k sieťam podobne zmyšľajúcich kolegov, zdrojom a ďalšiemu vzdelávaniu;

5. využívať škálu technológií určených na zapájanie a aktivizáciu odborníkov. To znamená využívať multimediálne a interaktívne nástroje;

Po obsahovej stránke by vzdelávanie malo:

6. objasniť základnú terminológiu a definície v danej oblasti;
7. obsahovať prehľad rôznych prístupov k poskytovaniu kariérových služieb. Je potrebné začať od základov a pokrývať celú škálu prístupov. Kľúčovým prvkom je zvýšenie kompetencie v poskytovaní digitálneho poradenstva;
8. poskytnúť úvod do práce so širokou škálou rôznych sektorov a rôznych skupín klientov v rámci týchto sektorov;
9. podporiť poradcov v premýšľaní o tom, ako pracovať systematickejšie (napr. s rodinami, komunitami a organizáciami);
10. rozvíjať porozumenie odborníkov v oblasti vzdelávacieho systému, trhu práce a toho, ako sa mení svet práce. Malo by zahŕňať aj podporu poradcov pri rozvoji vlastných výskumných zručností;
11. podporiť tých, ktorí absolvujú vzdelávanie, aby sa stali profesionálmi a osvojili si etické, reflexívne a kontextuálne prístupy. To musí zahŕňať aj rady týkajúce sa zdravého riadenia vlastnej praxe, aby poradcovia predchádzali vyhoreniu;
12. obsahovať prehľad kľúčových teórií a výskumov. Tento druh obsahu ponúka možnosti ďalšieho vzdelávania pre pokročilých poradcov.

Zdroj: Hooley & Schulstok, 2021 (preklad z originálu)

Vzdelávanie kariérových poradcov na Slovensku

Aj napriek širšiemu trendu v oblasti vzdelávania kariérových poradcov v Európe, kde v dvoch tretinách členských krajín EÚ sú dostupné špecializované akademické programy v kariérovom poradenstve (Cedefop, 2009), vzdelávanie kariérových poradcov na Slovensku je aj naďalej fragmentované, málo štandardizované a možnosti formálneho vzdelávania sú limitované na voliteľné predmety (viď. tabuľka č. 4) v rámci širších akademických študijných programov (napr. psychológia, sociálna práca, špeciálna pedagogika, andragogika). Jediný študijný program špecificky zameraný na kariérové poradenstvo sa v akademickom roku 2020/2021 vyučoval na Pedagogickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave pod názvom „Psychologické a kariérové poradenstvo pre jednotlivcov s postihnutím“ v rámci prvého (bakalárskeho) stupňa štúdia.

Tabuľka č. 4: Voliteľné kurzy kariérového poradenstva na slovenských univerzitách

Názov predmetu	Študijný program	Fakulta / Univerzita	Stupeň štúdia
Kariérové poradenstvo	Psychológia	Fakulta psychológie, Paneurópska vysoká škola	I. (Bc.)
Kariérové poradenstvo	Psychológia	Filozofická fakulta, Prešovská univerzita v Prešove	I. (Bc.)
Úvod do kariérového poradenstva	Psychológia	Fakulta sociálnych vied a zdravotníctva, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre	I. (Bc.)
Kariérové poradenstvo pre psychológov	Psychológia	Filozofická fakulta, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach	II. (Mgr.)

Kariérové poradenstvo a celoživotná vývinová intervencia	Psychológia	Filozofická fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave	II. (Mgr.)
Kariérové poradenstvo	Psychológia	Pedagogická fakulta, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici	II. (Mgr.)
Teória a metódy kariérového poradenstva	Sociálna práca	Pedagogická fakulta, Katolícka univerzita v Ružomberku	II. (Mgr.)
Kariérové poradenstvo	Učiteľstvo psychológie (v kombinácii)	Pedagogická fakulta, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre	II. (Mgr.)
Kariérové poradenstvo v práci školského psychológa	Školská psychológia	Filozofická fakulta, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach	N

Absenciu špecializovaných študijných programov kariérového poradenstva sčasti kompenzujú profesijné združenia a vzdelávacie inštitúcie, ktoré poskytujú akreditované i neakreditované kurzy kariérového poradenstva. Dostupné kurzy sa ale spravidla zásadne líšia v rozsahu i kvalite vzdelávacieho obsahu a chýba im prepojenie na existujúce rámce vo vzdelávaní poradcov (napr. kompetenčné štandardy NICE¹) či štandardy kvality. Z tohto dôvodu absolventi týchto kurzov nadobúdajú len čiastočnú kvalifikáciu, ktorá nezahŕňa všetky aspekty poradenskej práce a kompetencie kariérového poradcu. Nie je preto jasné, na výkon akých funkcií a úloh ich tieto kurzy pripravujú.

Výcviky v kariérovom poradenstve poskytujú aj mnohé štátne organizácie ako formu špecializovaného vzdelávania, ktoré sa uskutočňuje s cieľom obsadenia konkrétnych pracovných pozícií v rámci verejných poradenských služieb. Takáto forma vzdelávania je častokrát poskytovaná priamo na pracovisku (tzv. *on-the-job training*) a financovaná v rámci robustných národných projektov. Nevýhodami takýchto výcvikov je ich:

- a) sektorová orientácia, t.j. vzdelávací obsah reflektuje potreby konkrétnej inštitúcie, projektu či sektoru (napr. školské poradenstvo, služby zamestnanosti, poradenstvo pre dospelých), čím sa znižuje možnosť pracovnej mobility poradcu/absolventa naprieč sektormi (OECD, 2004);
- b) obmedzená dostupnosť, t.j. sú dostupné iba pre tých, ktorí buď vykonávajú špecifickú pracovnú činnosť alebo boli zvolení na obsadenie konkrétnej pracovnej pozície (Cedefop, 2009);
- c) slabá udržateľnosť po skončení projektového financovania. Borbély-Pecze, Hloušková a Šprlák (2021, s. 15) poznamenávajú, že aj keď projekty financované z Európskeho sociálneho fondu v rokoch 2008 až 2016 viedli na Slovensku k rozvoju nástrojov, metodík a vzdelávacích materiálov pre poradcov, „nepodarilo sa im udržateľne zvýšiť kapacitu poradenského systému“.

¹ <https://nice-network.eu/pub/>

V dôsledku týchto štrukturálnych nedostatkov vo formálnom vzdelávaní poradcov je výkon kariérového poradenstva na Slovensku naďalej vnímaný ako podružná funkcia popri výkone primárnych pracovných úloh než ako samostatné povolanie, a to aj napriek jeho zaradeniu do Národnej sústavy povolani². K skutočnej emancipácii povolania a jeho profesionalizácii je nevyhnutné rozšírenie akademickej ponuky špecializovaných študijných programov na verejných vysokých školách. To by viedlo jednak k štandardizácii vzdelávania kariérových poradcov (t. j. sylaby týchto programov by sa stali referenčným rámcom aj pre iných poskytovateľov vzdelávania), jasnejšiemu vymedzeniu kompetenčného profilu kariérového poradcu a zároveň by to viedlo k vytvoreniu centier excelentnosti, v ktorých by sa kontinuálne rozvíjal výskum teórií v kariérovom poradenstve a ich aplikovateľnosti do praxe a ktoré by pozitívne vplývali na profesionalizáciu celého sektora.

Výcviky a kurzy v kariérovom poradenstve (vrátane elektronických kurzov) poskytované profesijnými združeniami, vzdelávacími inštitúciami a štátnymi organizáciami je ale nutné aj naďalej rozvíjať, keďže rozširujú portfólio vzdelávacích príležitostí, sprístupňujú vzdelávanie v kariérovom poradenstve širokým skupinám obyvateľstva a rozširujú ho o nové témy a prístupy. Tieto výcviky by ale mali dopĺňať existujúce akademické študijné programy, nie suplovať ich absenciu.

---

² https://www.sustavapovolani.sk/karta_zamestnania-496103

ZDROJE

Borbély-Pecze, T. B., Hloušková, L., & Šprlák, T. (2021). Career/lifelong guidance systems and services: continuous transformations in a transition region. The case of three Central and Eastern European Countries. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*. doi:<https://doi.org/10.1007/s10775-021-09473-4>

Cedefop. (2009). *Professionalising career guidance. Practitioner competences and qualification routes in Europe*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. Dostupné na Internete: <https://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/5193>

Hooley, T., & Schulstok, T. (2021). *Training careers professionals. Underpinning research for the C-Course programme*. Dostupné na Internete: <https://brage.inn.no/inn-xmliui/handle/11250/2740642>

OECD. (2004). *Career Guidance: A handbook for policy makers*. Dostupné na Internete: <https://www.oecd.org/education/innovation-education/34060761.pdf>

Ladislav Ostroha

Vyštudoval Fakultu politických vied a medzinárodných vzťahov UMB v Banskej Bystrici. Počas štúdia sa zameriaval na problematiku sociálnych, ekonomických, politických a kultúrnych nerovností ako faktoru spoločenskej radikalizácie a absolvoval zahraničné študijné pobyty v Belgicku a Francúzsku. Od roku 2017 pôsobí v slovenskom centre Euroguidance na pozícii konzultanta, kde sa zaoberá predovšetkým európskymi a národnými politikami v oblasti kariérového poradenstva a rozvoja zručností. Od roku 2019 je členom Združenia pre kariérové poradenstvo a rozvoj kariéry.

Citujte ako:

Ostroha, L. (2021). Vzdelávanie kariérových poradcov – zistenie z medzinárodného prieskumu. In: *Kariérové poradenstvo v teórii a praxi* [online], 2021 (19), str. 16-23. Dostupné na internete: <https://www.euroguidance.sk/>. ISSN 1338-8231